

**ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Відділ науково – методичної роботи**

**Для підвищення кваліфікації
бібліотечних працівників**

**НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ
МАСОВОЇ РОБОТИ
БІБЛІОТЕК**

ДАЙДЖЕСТ

КИЇВ - 2012

Дайджест підготовлено на основі матеріалів фахових видань та Інтернет-ресурсів, що висвітлюють нетрадиційні форми масової роботи бібліотек, інноваційні підходи до популяризації книги і читання. Вміщені публікації розкривають нові можливості діяльності бібліотечних закладів у цьому напрямі.

Короткий виклад змісту документів подається у зворотній хронології років їх публікації.

Видання адресоване бібліотечним фахівцям, усім, хто працює над залученням населення до книги і читання, організацією цікавого дозвілля у бібліотеці.

Упорядник: Орлова Т. В.
Відповідальна за випуск: Романюк О.І.
Редактор: Громовенко І.О.

Телефон для довідок: 486 00 85

ВЕЛИКИЙ БІБЛІОТЕЧНИЙ КВЕСТ

З англійської «квест» перекладається як «загадка, головоломка, питання». Мета гри полягає в тому, щоб виконати завдання і отримати винагороду. Сюжетом квесту може бути як проста головоломка, так і ціла детективна історія. Зазвичай гра включає алгоритм, якого потрібно дотримуватися. В одному із завдань - вас чекатимуть у визначеному місці. Якщо вам вдасться знайти це місце, то ви отримаєте інструкції по виконанню завдання. У іншому вам належить шукати різні написи або відгадувати раніше запропоновані загадки, використовуючи те, що ви бачите і знаєте. «Фут квест» (від англійського слова foot – нога) – різновид квесту, в якому правилами заборонено використовувати будь-який транспорт. Пересуватися можна лише пішки. Це найспортивніший з усіх різновидів квесту.

Великий бібліотечний квест організували бібліотекарі Кіровоградської міської централізованої бібліотечної системи. Оголошення про проведення заходу було розміщено заздалегідь на сайті Кіровоградської МЦБС. Всі бажаючі взяти участь змогли попередньо зареєструватися, надавши інформацію про себе та контактні телефони. Майбутні учасники зібралися 29 вересня 2011 року о 14.00 біля бібліотеки – філії №2.

Тут їх зустрічали організатори квесту. Шляхом жеребкування гравці розбилися на 4 команди: сині, жовті, червоні і зелені. Перед початком організатор зачитує правила квесту, роз'яснює організаційні моменти, урочисто оголошує старт. Капітани отримують завдання. У кожній команді вони відрізнялися, але сенс залишався однаковий: щось знайти, відгадати, зробити. Команда синіх швидко виконала два перших завдання, і тепер розмірковує над наступним. Біля філії №19, яку повинні відвідати всі команди – натовп вболівальників. У самій бібліотеці на учасників квесту чекали нелегкі випробування: у грі «Інтуїція» серед десятка фотографій відомих жінок треба було знайти портрет бібліотекаря.

А ще необхідно було продемонструвати знання у літературній грі. Далі кожна команда своїм власним маршрутом прямувала до центральної дитячої бібліотеки. Команда синіх виявилася найшвидшою і прийшла до фінішу першою! Проте виконати завдання останнього туру і знайти приз їм у відведений час не вдалося. Пощастило команді червоних. Призи отримали всі учасники квесту.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://citylib-kirovograd.com.ua/events/events/513-2011-10-14-11-32-35>

НОВІ КРЕАТИВНІ ФОРМИ РОБОТИ: здивувати, захопити, показати, спробувати....

Бібліотекарі Рівненської державної обласної бібліотеки постійно шукають нові креативні форми роботи. Так у ході масового заходу

організуюють: майстер-клас, виставки виробів з дегустацією, продаж книг місцевими книжковими магазинами та інші.

В стінах Рівненської державної обласної бібліотеки успішно пройшли ділові зустрічі з показом майстер-класу по оздобленню кондитерських виробів цукровою мастикою, по виготовленню японського суші (відділ інформації та документів виробничої тематики); для дітей, які відвідали виставку «Іграшковий фестиваль» майстриня В.Н. Кириленко провела майстер-клас по виготовленню ляльки з тріпаного льону; майстер-клас з напрямку арт-терапія з використанням технік олійного живопису та розпису по склу та кераміці (відділ мистецтва) та інші.

У відділі інформації та документів виробничої тематики згідно плану мала відбутися ділова зустріч на тему "Українська кухня: стародавні витоки та новітні технології приготування сучасних страв". В першу чергу, було визначено аудиторію - нею стали студенти Рівненського кооперативного економіко-правового коледжу та Рівненського коледжу економіки та бізнесу, учні кондитерського відділення Рівненського учбового комбінату, оскільки саме ці учбові заклади готують фахівців для підприємств громадського харчування. Зателефонувавши директору Рівненського кооперативного економіко-правового коледжу, працівники відділу зустрілися з викладачами коледжу і склали програму заходу, обрали виступаючих, обговорили теми доповідей, домовились про дату та місце проведення. У ході зустрічі мали розглядатися такі питання та проблеми: стародавні витоки української кухні; запозичення рецептів з національних кухонь народів світу; радіопротекторні властивості страв; презентація "Збірника рецептур української стародавньої кухні", складеного викладачами Рівненського кооперативного економіко-правового коледжу, виставка кондитерських прикрас Торгового Дому "Любисток".

Щоб було на заході жваво і цікаво, поряд з висвітленням питання програми – запозичення рецептів з національної кухні народів світу, вирішили запропонувати майстер-клас по виготовленню японського суші, оскільки японське суші українці полюбили і з задоволенням споживають як в місцях громадського харчування, так і вдома.

Викладачі коледжу запропонували звернутися з запрошенням до їхніх випускників, які вже працюють в кафе, барах, ресторанах, де виготовляють суші. Ми потрапили у кафе-бар "MILANO", що спеціалізується на виготовленні японського суші і ролетів та ще й запрошує на навчання, а потім на роботу молодих, перспективних людей. Головний менеджер та сушист кафе погодились провести в стінах бібліотеки майстер-клас. Все приладдя для приготування страви (посуд, ножі, та продукти) працівники кафе принесли з собою. Згідно меню ми, працівники бібліотеки, замовили ролети з овочами, які сушист і приготував, дотримуючись максимально можливих в стінах бібліотеки норм санітарної гігієни, а головний менеджер коментував весь процес підготовки, організації та етапи приготування страви. Після майстер-класу присутні почули розповідь викладача про

радіопротекторні властивості страв, куштували хліб з добавками, які потрапивши в організм людини сприяють виведенню радіонуклідів. В ході зустрічі, відповідно до тематики програми, бібліотекарем коментувалася книжкова виставка "Українська кухня: стародавні та сучасні рецепти" про цікаві нові книжкові надходження як з рецептами наших пращурів, так і з рецептурою нових сучасних страв з риби, овочів, фруктів. А щоб страви мали апетитний, привабливий вигляд, присутні почули поради авторів про те, як виробляти з продуктів фігурки звірів, казкових героїв, квіти, мультиплікаційних персонажів, улюблені дитячі іграшки. Нові книги під час заходу розійшлись по залі, присутнім було цікаво ознайомитись з рецептами виготовлення тортів без випікання, а також з різними рецептами виготовлення цукрової мастики для оздоблення кондитерських виробів...та інші. Впродовж зустрічі бажаючі могли купити уподобану книгу у діючій книжковій лавці.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://rdob-blog.ucoz.ua/news/novi_kreatini_formi_roboti_zdivuvati_zakhopiti_pokazati_sprobuvati/2011-07-28-133

НОВЫЕ ФОРМЫ РАБОТЫ С ЧИТАТЕЛЯМИ ОСВАИВАЮТ БИБЛИОТЕКИ МИНСКА

У Мінську стали активно використовувати нові форми бібліотечної культурно-просвітницької роботи: книгодебют, арт-бенефіс, бібліотечну експедицію, ярмарок ідей, літературно-екологічне лото, літературний автограф, що сприяють активному читанню. Для залучення уваги громадськості, а також підвищення інтересу дітей та дорослих до читання книг, бібліотеки столиці щорічно організовують більше 4 тис. інформаційно-культурних акцій, які відвідують понад 90 тис. чоловік. Щороку міські публічні бібліотеки представляють більше 3 тис. літературних виставок і тематичних переглядів, які розкривають фонди установ, а також відображають всі знаменні і пам'ятні дати життя країни.

Бібліотеки для дітей проводять велику роботу по залученню підростаючого покоління до читання. Так, в 2011 році відбувся фестиваль дитячого читання «Діти. Бібліотеки. Книги», державна установа «Централізована система дитячих бібліотек Мінська»стала активним учасником 1-ї спеціалізованої виставки-ярмарку дитячої книги «Книжки в штанцях». Крім того, в 2011-му вперше під час святкування Дня міста дитячі бібліотеки на площі біля Мінської міської ратуші знайомили дітей та їх батьків з новими книгами, літературними героями, розповідали про можливості дитячих бібліотек столиці.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.embassybel.ru/news/c2c8bab6c626.html>

А ЧТО У ПУШКИНА НА ОБЕД? Новые формы взаимодействия библиотеки и читателей

Оксана Чупахина

Активну роботу з просування читання проводить ЦБС м. Орла у межах Національної програми читання. ЦМБ ім. О. С. Пушкіна розробила стратегію залучення орловців у бібліотеки.

Акцент був зроблений на наближення бібліотечної послуги до місця навчання та відпочинку городян: міські свята, акції, фестивалі читання проводяться в навчальних закладах та на майданчиках міста. Загальноміські акції «Молодий Орел читає», «Діти, які читають - майбутнє Орловщини», «Нове покоління вибирає читання» мали великий успіх і резонанс. Свою начитаність городяни перевіряли під час участі у конкурсах ерудитів.

Бібліотекарі постійно шукають нові форми роботи, що дозволяють підсилити сприйняття підростаючим поколінням кращих творів класичної російської літератури. Свої ідеї вони втілили в акцію «Читаємо Пушкіна разом», що проходила на вулиці поблизу бібліотеки. Було використано елементи театралізації. Бажаючі читали твори Пушкіна. Крім того, всі могли спробувати улюблені страви поета, дегустація яких супроводжувалася розповіддю про кулінарні пристрасті Олександра Сергійовича.

У Рік вчителя ЦБС підготувала декілька яскравих заходів, одним з яких став вуличний флешмоб «Скажи вчителю спасибі!». Ця акція також відбулась біля будівлі ЦМБ ім. О.С. Пушкіна. Кожен бажаючий отримав можливість привітати зі святом свого улюбленого вчителя. Можна було також взяти спеціально надруковану для акції листівку з логотипом і написати на ній кілька добрих слів для свого вчителя. Підписані листівки були передані в День учителя в освітні заклади.

Розвитку творчого потенціалу дітей та молоді, залученню їх до книги і читання сприяли конкурси творчих робіт «Слово про книгу», «Найбільш читаюча сім'я », «В народній пам'яті навічно» стали помітною подією у житті міста.

На базі Центральної бібліотека ім. І. С. Крилова для дітей відкрито Центр розвиваючого читання. В ньому реалізується творча цільова програма «Ростемо разом з книгою», що передбачає співробітництво бібліотекарів, батьків, педагогів, психологів задля розвитку дітей. У дитячих садках і школах організуються пересувні книжкові виставки «Читайлик». У Центрі проводяться зустрічі з орловськими письменниками, свята посвячення в читачі, цикли розвиваючих ігор «Скажи - зіграй». Спільно з вчителями розроблено та активно впроваджується у життя цикл уроків позакласного читання «Класне позакласне».

Бібліотека активно співпрацює з батьками за творчою програмою «Читаємо всією сім'єю», в рамках якої працює «Лекторій для батьків». Співробітники бібліотеки виступають на батьківських зборах у школах, дитячих садках та медико-соціальному центрі.

На семінарах, конференціях, Днях спеціаліста та на засіданнях за «круглим столом» центральна бібліотека передає накопичений досвід дитячим і шкільним бібліотекам міста. Партнерами в підготовці та проведенні всіх заходів, спрямованих на навчання бібліотекарів усіх рівнів і відомств, є Орловський державний інститут мистецтв і культури та Науково-методичний центр міста.

На допомогу вивченню літератури, російської мови, історії, мистецтва бібліотеки для дітей пропонують цикли уроків зі слайд- та відео-програмами: урок естетики «Чарівність танцю», урок-знайомство з художником, цикл занять «Святі на Русі», фольклорна медіа-година «В гості до нас поспішає матрешка», відеоподорож по Франції. Всі літературно-музичні свята, ранки, ігри, що проводять бібліотеки, ставлять за мету здивувати інформацією, зачарувати книгою, пробудити фантазію.

В практику роботи бібліотек міцно увійшли заходи з використанням мультимедійної техніки: електронні презентації, віртуальні екскурсії, інтернет-вікторини. Придбання техніки значно розширило діапазон і форми заходів, способи впливу і взаємодії з аудиторією

Фахівці ЦБС м. Орла створюють і власні електронні ресурси на допомогу освітньому процесу: мультимедійний диск «Пушкін і Орловський край», електронний путівник «По місцях військової слави м. Орла», диск про життя і творчість поета Миколи Рубцова, диски «Символи держави: місце в історії», «Кажуть Солдати Перемоги», «Слово про Крилова».

При підготовці заходів для молоді вважають дуже важливим поєднання традиційних форм роботи з новими, ігровими формами. Для старшокласників на допомогу навчальному процесу в бібліотеках діють програми «Життя видатних орловців», «Парад героїв», мета яких - залучити юнацтво до традицій вітчизняної духовності.

З метою формування у старшокласників правової культури на базі Центру правової інформації ЦМБ ім. А. С. Пушкіна організовано «Школу правових знань». Тут підлітки зустрічаються з судьями, психологами, соціальним педагогом, інспекторами ПДН РВВС, лікарями-наркологами. Передбачено уроки права, психології, організація засідань за «круглим столом», уроки-консультації, практичні заняття.

Різні варіанти проведення дозвілля пропонує молодіжний інтелектуальний клуб «Кут зору» (ЦМБ): конкурси, шоу-вікторини, історичні і літературні лото, інтелектуальні ігри, турніри знавців, театральні зустрічі.

Бібліотеки ЦБС перетворюються в сучасні інформаційні центри, послугами яких можуть скористатися і школярі, і студенти, і викладачі.

Одну з бібліотек ЦБС було розширено, і створено спеціалізовану бібліотеку для юнацтва. Сформовано фонд документів з молодіжних проблем на паперових та електронних носіях на допомогу освітньому процесу. У бібліотеці відкрито молодіжний інформаційний Центр.

Центр професійного самовизначення «Абітурієнт» відкрито на базі однієї з філій ЦБС. Його основним завданням є допомога абітурієнтам зорієнтуватися у виборі спеціальності. Сформовано фонд електронних

документів, довідкової літератури, каталогів з профорієнтації, створена база даних «Орієнтир».

Велику увагу в своїй роботі бібліотеки приділяють рекламній діяльності: преса, радіо, телебачення. Активно використовуються можливості зовнішньої реклами. Над входом у бібліотеки вивішуються банери: «Створи своє майбутнє - читай!», «Час читати, Орел!», «Читають діти - майбутнє Орловщини», «Я - читач! Я - орловець!».

Нові можливості відкрилися для бібліотек завдяки створенню власного сайту в Інтернеті.

Библиотечное дѣло. – 2010. - № 10. – С. 42-44.

ЗА ЧИТАТЕЛЕМ НА ПОЛЯ И В ЗООПАРКИ.

Шустикова, Т. В.

Програму «Таємниці для дорослих, або Як стати батьками читаючої дитини», розроблено Челябінською обласною бібліотекою для дітей ім. В. Маяковського та реалізовано у всіх бібліотеках для дітей області.

Багато бібліотек відзначило збільшення читаючих сімей, активно працюють клуби сімейного читання, лекторії, проводяться сімейні дні відпочинку, інші заходи щодо спільного читання та організації дозвілля всіх членів сім'ї.

Дитячий відділ бібліотеки сімейного читання м. Мін'яр працює з дошкільнятами за програмою «Ми ростемо разом з книжкою». Вона включає презентацію тематичного куточка «Читай-теремок», міні-вистави «Теремок на новий лад», Дні сім'ї в бібліотеці та багато іншого. За останні три роки відвідування бібліотеки всією сім'єю збільшилось втричі.

Бібліотека для дітей м. Сатка стала організатором районного конкурсу читаючих сімей «Тато, мама, я - книжчина сім'я».

У ЦБС м. Златоуст робота з читаючими сім'ями є пріоритетним напрямом. Традиційними стали проведення рейтингів сімейного читання, карнавал «Улюблена книга моєї сім'ї», сімейні вечори, заняття сімей в рамках клубу «Сімейний ковчег».

Фестивальний рух і книга

Крупні бібліотечні акції на підтримку читання, такі як фестивалі читання, благодійні марафони, книжкові ярмарки, читацькі свята, літературні ювілеї проводяться на найбільш престижних майданчиках області: у театрах, на площах, стадіонах, у парках культури та відпочинку.

Обласні свята в дні Тижня дитячої книги збирають юних книголюбів в стінах Челябінського Державного обласного театру ляльок. На свято «Хай живе Ліндгрєн!» приїхали п'ятсот читачів з тридцяти адміністративних територіальних утворень області.

У програмі фестивалю «Челябінськ читає» - виставка-ярмарок книжкової продукції сорока книготорговельних і видавничих організацій, безпрограшна

книжкова лотерея, бал-маскарад літературних героїв, конкурси, вікторини, акції «Я люблю читати!», «Читай, Челябінськ!».

ЦСДБ Челябінська та обласна бібліотека для дітей ім. В. Маяковського підготували для дітей ігрові програми «Весела граматики», «Ігрова карусель з Карлсоном і фрекен Бок», краєзнавчу вікторину, зустріч-спілкування з челябінськими дитячими поетами.

В рамках міської програми «Міас читає» проведено другий фестиваль дитячої поезії «Поетичний капіж». Творчі колективи, читаючі сім'ї, юні читачі боролися за перемогу в номінаціях «Юний поет», «Виконавець віршів», «Краще інсценування», «Поетична сім'я», «Співаючі поетики».

Фестиваль «Читаючий Трьохгорний» відбувся на театральній площі біля Будинку культури «Ікар». Родзинкою свята став спектакль театру «Відкрита книга», який протягом 15 років діє на базі ЦДБ. Було названо імена переможців конкурсів «Промінчик» (найкращий читач книг) «Найбільш читаюча сім'я», «Кращий читач року», що провели бібліотеки міста та навчальних закладів.

До Дня слов'янської писемності та культури та Всеросійського Дня бібліотек, в Ашінському муніципальному районі пройшов фестиваль книги і читання «Читаю я, читаємо ми, читають усі». Хода літературних героїв привернула увагу багатьох городян. На головній площі міста кожна бібліотека представила в ігровій або театралізованій формі свою «візитівку». Найактивніші читачі отримали призи в номінаціях: «Читаємо всією сім'єю», «Книжкові пристрасті», «Книжковий старт».

Конкурси, акції, бенефіси

Великою популярністю у м. Озерську користуються конкурси дитячої творчості. Міський конкурс «Ми і книга» мав такі номінації конкурсних робіт: «Я з книгою відкриваю світ», «Читати не раджу», «Я читаю про Озерськ», «Книга творить чудеса». На суд журі було представлено 592 роботи. Вражає розмаїття форм: твори, відгуки, казки, листи літературним героям, есе, щоденники, ілюстрації, портрети, аплікації, батік, оригамі, вишивка, бісероплетіння, ліплення, іграшки.

Міністерство культури Челябінської області звернулося до земляків із закликом взяти участь в акції «Мільйон нових книг - бібліотекам області». Успішно пройшла акція «Книги в дар бібліотекам». Завдяки акції були відкриті пересувні пункти в районній лікарні та дитячому будинку. Також використовували таку форму популяризації книги як виїзні читальні зали «Бібліогастролі».

Більшість бібліотечних заходів проводились спільно з різними організаціями та установами. В рамках святкування ювілею міста відбувся телевізійний краєзнавчий конкурс - марафон «Мое місто», організований бібліотечним співтовариством і телебаченням. Протягом двох місяців конкурсанти у віці від десяти до сорока років боролися за призові місця

в номінаціях «Краєзнавчий марафон - справа сімейна», «Знавець рідного краю», «Найбільш допитливий розум», «Юний краєзнавець».

Бібліотекарі бібліотек для дітей Челябінська в Дні слов'янської писемності і культури проводять щорічне Свято читацьких задоволень у міському зоопарку. Наприкінці травня туди приїжджає багато дітей. На алеях зоопарку бібліотекарі проводять конкурси і ігрові програми, турніри, вікторини. Щорічна акція «Подаруй книгу малюку» розрахована на залучення до читання дошкোলат.

Бібліотека сімейного читання м. Миньяр урізноманітнила масові форми роботи і методи залучення дітей і підлітків до читання. Запросила членів читаючих сімей на вечір, організований в стилі кав'ярні «Ерудит». Батьки і діти веселилися, покуштувавши салат «Смачноград», розсольник з ребусів, печеню з шарад і метаграм, десерт «Головоломки» і коктейль «Загадковий».

Конкурси та бенефіс-шоу визначили почесного читача бібліотеки, кращих читачів художньої та науково-пізнавальної літератури. У бібліотеках Кізізького району багато підлітків брали участь у конкурсі «Читати - значить творити», підсумки якого підбивалися на районному фестивалі «Давайте читати разом».

Багато заходів в бібліотеках спрямовано на роботу з підлітками.

У м. Сатка провели акцію «Молода Росія читає!». Дитячий майданчик великого мікрорайону на час став книжковим містом. На лавках розклали книги, періодику, на рекламних щитах розмістили барвисті плакати про читання. Підліткам запропонували взяти участь у бібліотечних іграх, конкурсах.

Рік читання пройшов. Бібліотеки провели масу різних заходів, спрямованих на виховання культури читання, істинної любові до книги. Владні структури підтримують ідеї популяризації читання, виділяють додаткове фінансування на придбання та поповнення фондів, ремонт бібліотек.

Библиотечное дело. – 2010. - № 14. – С. 36-38.

НАМ ЛИЧНО НЕБЕЗРАЛИЧНО

Яруничева, О

Книжковий вихідний

Тольятинська бібліотечна корпорація працює у рамках програм, що розраховані на цілий рік. Одна з цих програм «Книжковий вихідний».

Організатори молодіжного читацького руху придумали нові види неформального співробітництва з читачами. Протягом усього року в бібліотечній корпорації проходили «книжкові вихідні» зі своєю індивідуальною тематикою. Це - дні інформаційно-пізнавального відпочинку для молоді.

Девіз березневого книжкового вихідного «Наркотик - ворог мого майбутнього». Він був присвячений Міжнародному дню боротьби з наркоманією. Перші вихідні квітня і травня допомагали молоді відшукати

«Шлях до успіху!». В результаті старшокласники почали замислюватися про життєвий шлях.

У червні книжковий вихідний був присвячений Дню Росії, у липневий вихідний розмова йшла про професії. Молоді були дані вірні орієнтири у виборі актуальних пропрофесій, в тому числі і раніше не популярних робочих спеціальностей. У вересні книжковий вихідний був присвячений цивільному захисту, а в листопаді приурочений до Всесвітнього дня молоді. У грудні пройшов заключний книжковий вихідний Року молоді під девізом «Не допустимо біди», приурочений до Світового дня боротьби зі СНІДом.

Армійський альбом

У лютому для майбутніх воїнів Росії в бібліотечній корпорації проходила акція «Армійський альбом». Дембельська «культура» в армії є однією зі стійких форм відносин. Вона породила певні ритуали і самостійний жанр, що за своєю різноманітністю і масовістю те саме, що й народне мистецтво. Чоловіки, які пройшли армію, демонструють своїм друзям, коханим, рідним дембельський альбом! Про що вони згадують, коли стають старше? Зрозуміло, про армійські дні, про друзів-товарищів, про службу, що була школою життя. З часом всі ці альбоми стають такими ж рідкісними матеріалами та документами епохи, як дворянські альбоми та альбоми офіцерів. Різні моменти армійського братства знаходять відображення на його сторінках.

В акції «Армійський альбом» брали участь усі охочі, хто свого часу створював власний дембельський альбом, а також ті, хто зберігають альбоми своїх родичів, дідів і прадідів. Бібліотеки надавали виставкові майданчики для демонстрації. Власники кращих робіт були відмічені спеціальними призами.

Акція «Лист ветеранові»

Навесні, напередодні Дня Перемоги, в корпорації проходила пам'ятна акція «Лист ветеранові». Молоді від 15 до 30 років було запропоновано висловити в посланні, яке адресоване учасникам Великої Вітчизняної війни, своє ставлення до їх подвигу, звернутися до ветеранів зі словами подяки.

Багато молодих жителів Тольятті розповіли історію своєї родини, адже майже у кожній хтось воював. Почесною гостею зустрічі була, зокрема, 91-річна працівниця тилу Олександра Сергіївна. Вона розповіла про тягар воєнного часу, прочитала проникливі вірші. Виступив шкільний ансамбль «Соловейки» з піснею про війну.

Було визначено три кращі листи ветеранам, а також випущений дайджест «Лист ветерану», презентація якого відбулась під час урочистостей.

Бібліотека. – 2010. - № 1. – С.65-68.

РОДИТЕЛЬСКИЕ ФАКУЛЬТЕТЫ И ДРУГИЕ ИННОВАЦИИ

Захаркина В.

У бурхливому потоці книжкової інформації сьогодні складно орієнтуватися і юним, і дорослим читачам. Закономірно постає питання про керівництво читанням. Для того, щоб допомогти фахівцям удосконалюватися в цьому питанні, при науково-методичному відділі Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Шолом-Алейхема створили «Заочну школу керівника дитячого читання». Її головне завдання - формування вільної, відкритої і рухомої спільноти «Діти - батьки - бібліотекарі в єдиному творчому просторі книги і читання».

Одна з форм роботи школи - випуск періодичного збірника «Майстерня читання», який виходить двічі на рік. До підготовки цього видання залучаються педагоги, поети, співробітники соціально-просвітницького центру Біробіджанської єпархії та громади «Фрейд». В збірник включається інформація про нову дитячу літературу, статті про нові методи просування читання, кращі твори місцевих авторів, які пишуть для дітей. Публікуються матеріали, що надійшли на конкурс авторських програм серед муніципальних бібліотек «Програма сімейного читання». Завдяки заочній школі і збірці «Майстерня читання» кращий досвід швидко стає надбанням усіх бібліотек області.

Робота з підтримки та розвитку сімейного читання здійснюється в різних формах: тут використовуються індивідуальний підхід і різноманітні масові заходи. Успіхом користуються у читацьких сім'ях створювані при бібліотеках клуби за інтересами. Наприклад, читацький сімейний клуб дозвілля «Вогнище», клуб «Сімейне читання», сімейні клуби «Росток» та «Джерельце».

Новою формою роботи з залучення сімей до читання, до бібліотек стали батьківські факультети та факультативи, що створюються у співпраці з педагогами шкіл та вихователями дитячих садків.

Плідно працюють батьківські факультети: «Читаємо разом. Маршрути сімейних сторінок» в дитячому відділі ЦРБ і «Батьківський факультатив». У межах факультативу проводиться цикл бесід з батьками за розробленою бібліотекарями і педагогами програмою «Як виховати у дитини любов до читання».

Досвід новаторів був вивчений, узагальнений і запропоновано всім установам, що обслуговують читачів на районному семінарі «Сім'я. Книги. Майбутнє ... Перспективи нового покоління у бібліотечному просторі».

Щороку бібліотекарі спільно з відділами у справах сім'ї та молоді, органами ЗАГС і соціального захисту проводять сімейне свято, присвячене Міжнародному дню сім'ї. Тематична зустріч з сім'ями «Тепло рідної домівки» пройшла в стінах дитячої бібліотеки. Головне завдання дитячої бібліотеки - навчити батьків читати спільно з дитиною і таким чином спілкуватися з нею. Для цього було розроблено цикл заходів «Читання - справа сімейна». Вечір «Будинок моєї мрії», присвячений Дню сім'ї,

запропонував присутнім захоплюючі ігри та конкурси, в яких діти брали участь нарівні з батьками, а потім відбувся концерт, звучали вірші, улюблені пісні. Бібліотекарі відчули смак до роботи з сім'ями, побачили в ній масу нових можливостей для просування читання, замислилися над питанням пошуку нових підходів і форм, про розширення кола партнерів.

Задум книжково-посудної виставки «Історія країни в посуді вашого будинку» полягав у тому, щоб наочно показати історичну цінність речей, що оточують нас у повсякденному житті, виявити сімейні реліквії, що пов'язують різні покоління, пробудити у відвідувачів інтерес до літератури через події, сімейну пам'ять про них, по-своєму відображених у близьких всім предметах. На основі цієї оригінальної експозиції було проведено тематичний вечір «Реліквія моєї родини». В ході зустрічі прозвучали розповіді про експонати виставки, про сім'ї, представлені в експозиції книги, прозвучали пісні. Мета цих заходів була успішно досягнута, а читачі стали більше цікавитися книгами про історію, етнографію, народну творчість рідного краю, свій родовід.

Батьківські факультети показали, що бібліотекарі стали для батьків головними Провідниками в світі дитячої літератури.

Батьківські клуби та факультети дозволяють зробити роботу бібліотеки з родиною систематичною, що в кінцевому рахунку веде до зміцнення сім'ї, вихованню в ній підростаючого покоління. На факультативних заняттях батьки дізнаються про можливості раннього залучення дитини до читання, про читання вголос. Завдяки такому спілкуванню бібліотекарів з батьками ті глибше усвідомлюють, що читання - це заняття, яке вимагає творчого підходу, де особливе значення має можливість вибору цікавої книги для сумісного прочитання дорослому і дитині. Щоб діти, тато, мама росли ДУХОВНО, разом - з книгою.

Бібліотека. – 2009. - № 2. – С.42-44.

ВІРТУАЛЬНА КНИЖКОВА ВИСТАВКА – НОВА ФОРМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДОКУМЕНТІВ

Кудря, Л.

ГЛОБАЛЬНА комп'ютерна мережа Інтернет стала ефективним засобом комунікації (включаючи професійну), пропаганди, реклами та електронної комерції.

Ефективним засобом популяризації бібліотечних ресурсів є віртуальні виставки.

Застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє впроваджувати у бібліотеках нову форму виставкового експонування документів – **віртуальну (онлайнову, електронну) виставку**. Її безумовною перевагою є те, що це – умовно не обмежений у часі та просторі захід, котрий реалізується за рахунок Інтернет-ресурсів, у межах якого бібліотека має можливість розмістити текстову інформацію,

графічне, аудіо- або відеозображення експонатів, що розкривають зміст виставки.

Користувачі у зручний для себе час можуть знайомитися з представленими на виставках документами та висловлювати свою думку про них.

Віртуальні книжкові виставки є досить новим явищем на українському ринку бібліотечних та інформаційних послуг порівняно з країнами Західної Європи та США. Тому важливим є вивчення світового досвіду з цього питання та запровадження найкращих методичних рішень у практику бібліотек. Нині ж велика кількість із цих виставок є відносно простими та схожими на електронні бібліографічні списки і каталоги або на Інтернет-магазини.

Використання у бібліотечній практиці віртуальних виставок дозволяє розв'язати низку проблем, які неможливо вирішити традиційними методами. Це, зокрема: збереженість документів; оперативність організації виставки; необмеженість терміну експонування документів; можливість перегляду змісту окремих документів, ілюстрацій; можливість дистанційного перегляду виставки у будь-який час. Відвідувачі віртуальної виставки можуть отримати повну інформацію за темою, що їх цікавить, без поспіху, часових або географічних обмежень і витрат, супутніх традиційним виставкам, наочно ознайомитися з інформаційним ресурсом та одержати іншу додаткову інформацію. Це, безумовно, сприятиме зверненню користувачів до ресурсів бібліотеки, більш активному її відвідуванню.

Віртуальні виставки стають невід'ємною складовою виставкової діяльності бібліотеки. Їхні організатори можуть таким чином популяризувати бібліотечні фонди та рекламувати бібліотеку, а відвідувачі – задовольняти свої інформаційні потреби.

Бібліотечна планета. – 2009. - № 1. – С. 37-39.

АРТЕМІВСЬКА МІСЬКА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ ДІТЕЙ: нові форми роботи

Лахнова, Р.

Артемівська міська бібліотека для дітей входить до складу Артемівської ЦБС (Донецька область).

Бібліотека у своїй діяльності використовує традиційні та інноваційні форми роботи з юними читачами. З 2001 року у бібліотеці працює Інтернет-центр безоплатно для користувачів різних вікових категорій.

Найбільше уваги колектив приділяє залученню дітей до читання, підвищенню його рівня, досягненню того, щоби книга входила в життя дитини якомога раніше і була невід'ємною його частиною.

Одним із кроків стало започаткування такої форми роботи як шкільні батьківські збори у бібліотеці. Це гарний привід поспілкуватися з батьками наших читачів про книгу, її роль в житті дітей та про те, що потрібно знати і

робити, аби інтерес до друкованого слова, мови, книги зростав. Збори проводяться з батьками дітей, які переходять до п'ятого класу. Це один із періодів у житті учнів, який психологи називають кризовим. Саме в цей час у дітей різко знижується інтерес до читання та книги. І якщо не підтримати його, то в родинях постають проблеми успішності дитини в школі, а книга перестає бути в подальшому невід'ємною частиною освіти та розвитку інтелекту. На збори батьки з'являються майже стовідсотково. У кінці кожної чверті знову відбуваються зустрічі з батьками – тільки вже у школі.

У школі навчаються також діти з обмеженими фізичними можливостями, і бібліотекарі допомагають цим дітям засобами бібліотерапії (індивідуальне спілкування з бібліотекарями та ровесниками, присутність на масових заходах, перегляд і читання періодичних видань та книг), допомагають батькам зміцнювати психічне здоров'я їх дітей. А головне - прагнуть дати можливість дітям позбавитися комплексу меншовартості, щоби вони відчули себе повноправними членами громади. Робота з розвитку творчих здібностей таких дітей передбачає організацію виставок творчих робіт, виступи з вокальними номерами та декламацією віршів під час заходів у бібліотеці, надання їм можливості творчого самовиявлення. Діти сприймають участь у бібліотечних заходах як важливу подію у житті, завжди раді активному спілкуванню з ровесниками.

Особлива увага приділяється юним читачам, які мають серйозні вади слуху та мови. Вони регулярно відвідують бібліотеку із вчителем-сурдоперекладачем. І навіть звичайне спілкування з бібліотекарями та іншими дітьми, перегляд періодичних видань розширює їхній словниковий запас. А найголовніше – зігриває таким дітям душу, дає можливість усвідомити, що вони в житті не самотні.

До бібліотеки залучають і дітей з обмеженими можливостями, які живуть у селах навколо Артемівська. Для цього скоординовано спільну роботу з районним центром соціальної реабілітації управління праці Артемівської райдержадміністрації. Дітей привозять на автобусі до бібліотеки раз на місяць. Вони не відвідують школу, бо мають тяжкі діагнози: важке пересування, німота, значна відсталість у розвитку. Ці діти сприймають кожне слово з цікавістю і вдячністю. Діти дарують свої малюнки, які потім виставляються для перегляду.

Кожного разу на дітей чекають невеличкі подарунки: книжечки, яскраві листівки (нерідко придбані за кошти бібліотекарів), ласощі тощо. Перебування у бібліотеці дає їм життєвий тонус, позитивні емоції, змінює одноманітність нелегкого життя та виховує інтерес до книги, читання.

Бібліотека координує свою роботу з Артемівським міським центром соціальних служб сім'ї, дітей та молоді. Кожного року укладається угода про спільну діяльність на поточний рік. Також підтримуються тісні партнерські стосунки з міською громадською організацією дітей з обмеженими можливостями „Гармонія”. З цими дітьми та їхніми родинами бібліотека проводить зустрічі, конкурси малюнків, декламаторів поезії.

Спостерігаючи за «нетиповими» дітьми, працівники бібліотеки побачили, що вони полюбляють все пов'язане з художньою творчістю. Виявилось, що книг з розвитку художніх здібностей у фонді не багато. А потреба в них є. Працівники бібліотеки взяли участь у конкурсі міні-проектів „Гордість громади” при фінансовій підтримці Міністерства міжнародного розвитку Великобританії. Було написано проект „Повір у себе”. У Києві цей проект увійшов до числа переможців.

У рамках його реалізації було проведено свято-аукціон для дітей громади в приміщенні бібліотеки. Колектив зібрав та підготував експозицію творчих робіт дітей із обмеженими можливостями. Усі вони стали учасниками свята разом із членами своїх родин та друзями. Діти розповідали про себе, свої мрії і раділи зустрічі. Наприкінці свята було проведено аукціон творчих робіт учасників, гроші від якого витрачено на місячну передплату дитячих журналів „Джміль” та „Яблунька” для бібліотеки. Діти з цікавістю познайомилися з новими книжками (понад 90 видань), які було придбано за рахунок коштів проекту. Книжки допоможуть дітям розвивати творчі здібності, згуртуванню дітей, їхніх родин та бібліотеки.

Працівники Артемівської міської бібліотеки для дітей і надалі робитимуть усе можливе, щоб їх діяльність допомагала соціально вразливим дітям відчувати себе повноправними членами громади, впевненими у своєму майбутньому.

Бібліотечна планета. – 2008. - № 4. – С. 33-35.

©Публічна бібліотека імені Лесі Українки м. Києва, 2012

Підписано до друку: 10.10.2012

Наклад: 20 прим.